

Leikki- ja kouluikäisen kehitys

PÄÄLUVUT III JA IV

1. Motorinen kehitys: leikki-ikäisellä karkeamotoriikka, kouluikäisellä siirtyminen hienomotoriikkaan

2. Kognitiivinen kehitys

- tieto omista tiedoista ja taidoista kasvaa
- tärkeimpiä teoreetikoita Vygotsky ja Piaget
- kielen kehitys keskeistä
- vaikuttaa osaltaan mm. moraalin kehittymiseen

(Kohlberg)

3. Sosioemotionaalinen kehitys

4. Persoonallisuuden kehitys

Karkea- ja hienomotoriset taidot hioutuvat

(s. 66-67, 91-93)

● Karkeamotoriset taidot

kehittyvät nopeasti aivojen kypsymisen ja harjoittelun myötä.

- - portaiden kiipeäminen 2-v.,
- - kolmipyörällä ajo 3-v.
- - koppi pallosta 4-v.
- - puuhun kiipeäminen 5-v.
- - pyörällä ajo ilman apupyöriä 6-v.

● Hienomotoristen taitojen kehitys:

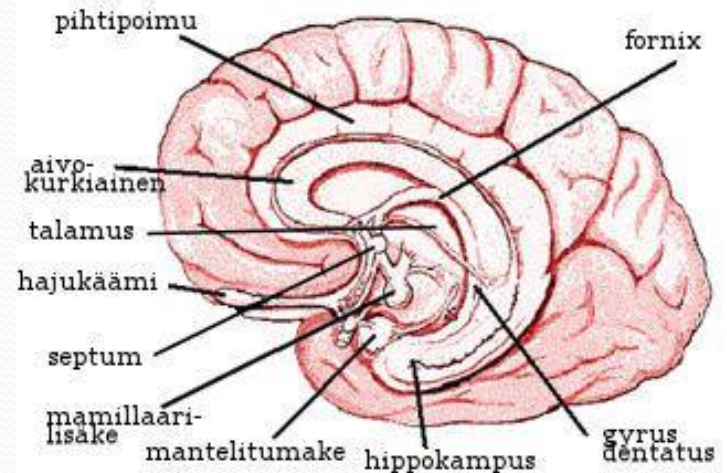
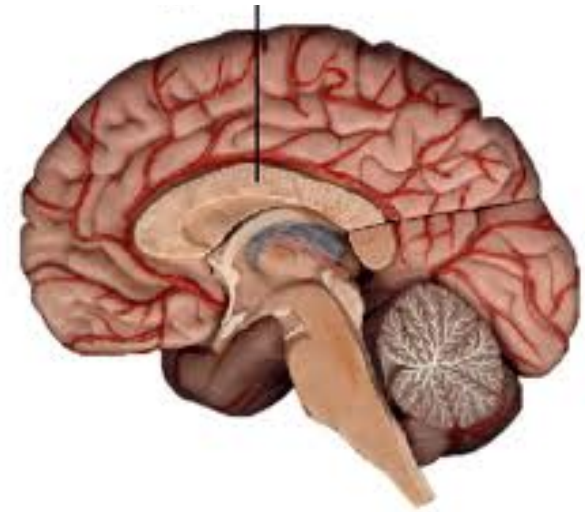
- viivojen piirtäminen 2-v.
- yksinkertaisten muotojen jäljentäminen 3-v.
- maidon kaataminen läikyttämättä 4-v.
- ruuan paloittelu veitsellä 5-v.
- oman nimen kirjoittaminen 6-v.

<https://www.youtube.com/watch?v=ZGhMSqft5pc>

Aivojen kehitys nopeuttaa tiedonkäsittelyä (s. 67-68)

- 2-vuotiaalla on paljon hermosolujen välisiä yhteyksiä
- leikki-iässä tiedonkäsittely, reagointi ja puhe nopeutuvat **myelinisaation** tuloksena
- vasen ja oikea aivopuolisko vastaavat osittain eri toiminnoista (= **lateralisaatio**)
- lapsuudessa ja nuoruudessa etenevä **aivokurkiaisien** kehittyminen edistää vasemman ja oikean aivopuoliskon välistä yhteistyötä
- otsalohkojen etuosien kehitys mahdollistaa toiminnanohjauksen lisääntymisen → impulssikontrolli, harkinta
- Tunteiden ilmaisuuden vivahteisuus lisääntyy **limbisen järjestelmän** kehityksen seurauksena
- **Kouluiässä** (s.93): tarkkaavaisuuden suuntaaminen ja ylläpitäminen (**valikoiva tarkkaavaisuus**)
 - Resurssien vapautuminen: **automatisoituminen**

AIVOKURKIAINEN

SOSIOEMOTIONAALINEN KEHITYS

s. 81-84, 100-109

KASVATTAJAN TÄRKEIMMÄT TEHTÄVÄT

- Turvallisen ja virikkeisen kasvuympäristön järjestäminen lapselle
- Ohjaavien vuorovaikutussuhteiden tarjoaminen
- Rakkauden osoittaminen ja rajojen asettaminen

Samastuminen
(=identifikaatio)
- sisäistää itseensä
ihailmansa ihmisen
ominaisuuksia

Mallit
-perhemallit, toveri- ja
vertaisryhmät
-kulttuurin vaikutus
-median mallit: idolit,
poliitikot, näyttelijät

**Peilaaminen &
palautteet**
-nk. peilisuhteet; lapsi
hakee vahvistusta
minäkäsitykselle yms.
hakemalla palautetta ja
peilaamalla omaa
toimintaansa; vaikuttaa
myös itsetuntoon
-vahvistaminen
-sosiaalinen
mallintaminen =
otetaan mallia, miten
vanhemmat yms.
käyttäytyvät

Kasvattaminen

Arvot, normit

Sosiaalistuminen

**LEIKKI- JA KOULUIKÄISEN
SOSIOEMOTIONAALINEN KEHITYS**

Taustalla: itsetietoisuus,
kognitiivinen kehitys
(kieli) jne.

Tunne-elämä

Tunteiden säätely

**Tunteiden
sosiaalinen luonne**
-tilannetaju

**Tunnekokemus muuttuu
ulkoisesta sisäiseksi**
- tunteita koskevat skeemat
- vanhempien vaikutus:
mallintaminen, ohjaaminen,
tunteisiin vastaaminen

Tunteiden ilmaiseminen

Muiden tunteiden ymmärtämien
-vaikuttaminen

Tunteiden tunnistaminen

Sosiaalinen kognitio

Vertaissuhteiden merkitys
- ystävyys
- leikki
- toverisuosio
- **prososiaalisuus**

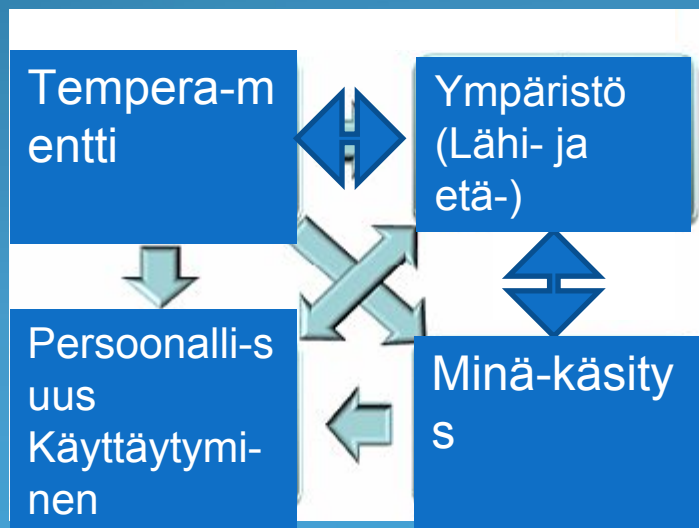
Mielen teoria

Roolinottokyky

s. 80-83
s.101-105

PERSOONALLISUUDEN KEHITYS

s. 52-54, 79-81, 100-101

PERSOONALLISUUDEN KEHITYMINEN PROSESSEJA

- peilaaminen (peilisuhteet)
- samastuminen
- mallintaminen (mallit, idolit)
- piirteiden yms. sisäistäminen
- muilta saatu palaute

- Yksilöllisyyden tunne 0-3v.
 - Stern: ydinminuudesta kertovaan minään
- Minän rakenteiden kehittyminen:
 - **Minäkokemus** 0-1v.
 - **Minäkäsitys**: kuka olen? Tyttö vai poika? 2v (s.79).
 - **Itsetunto**: minkä arvoinen olen? 3v (s.80)
 - **Omatunto**: toiminko oikein/väärin? 4v
 - **Ihanneminä**: millaiseksi haluan tulla? 5v.

KESKEISIÄ VIRSTAN PYLVÄITÄ **PEILIKUVAN** **TUNNISTAMINEN JA 'MINÄ' PUHEESEEN**

FREUD: Psykoseksuaalinen kehitys

Fallinen vaihe 3-6 v: Tietoisuus sukupuolesta herää. Mielihyvä sukupuolielimien kautta. (4-7 -vuotiaan oidipaalikriisi: mustasukkaisuus saman sukup. vanhempaan voitetaan samaistumalla)

Latenssi vaihe 6-12 v: Seksuaalisuuteen liittyvä kehitys vähäistä ja torjuttua. Koulu ja ystävyysuhteet tärkeitä

Alustava sukupuoli-identiteetti muotoutuu (s. 86-88)

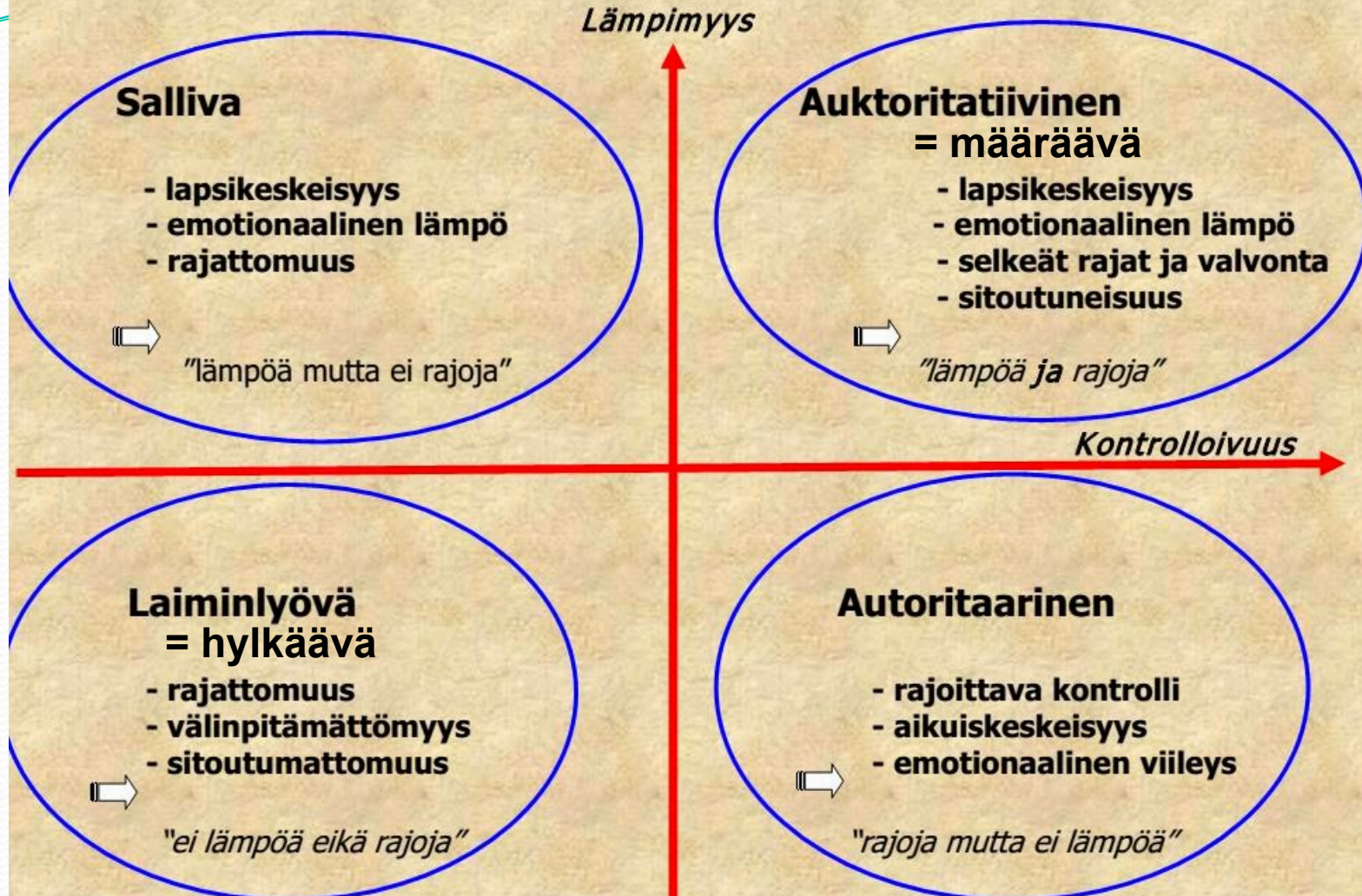
- **sukupuoli-identiteetti** = kokemus omasta sukupuolesta
- jo 1–2-v. tietää määritelläkö hänet tytöksi vai pojaksi
- muutama lapsi vuodessa syntyy Suomessa **intersukupuolisena**, eli kehossa on piirteitä molemmista sukupuolista
- 3-vuotias voi kuvitella, että sukupuolta voi vaihtaa
- viimeistään 7-vuotiaana lapsi ymmärtää sukupuolen pysyväksi
- sukupuolen kokemus ja ilmentäminen eivät ole sidottuja biologiaan ja anatomiaan
- sukupuoleen perustuva luokittelu on erityisen tiukkaa 6-vuotiailla

Alustava sukupuoli-identiteetti muotoutuu (s. 86-88)

- leikki-ikäiset alkavat jakaa asioita sukupuolen mukaisiin lokeroihin kulttuurinsa mukaisesti
- osaan sukupuolieroista vaikuttaa biologia
- aikuiset vaikuttavat siihen, millaisia **sukupuolistereotypioita** lapsi omaksuu
- **sukupuolisensitiivisessä** kasvatuksessa
 - vastustetaan tiukkoja sukupuoliluokitteluja
 - keskitytään lapsen yksilöllisiin ominaisuuksiin
 - pidetään lapselle auki kaikkia mahdollisuuksia
 - korostetaan sukupuolen moninaisuutta

KASVATUSTYYLIT (s. 85-86)

(Baumrind, 1989; Maccoby & Martin, 1983)

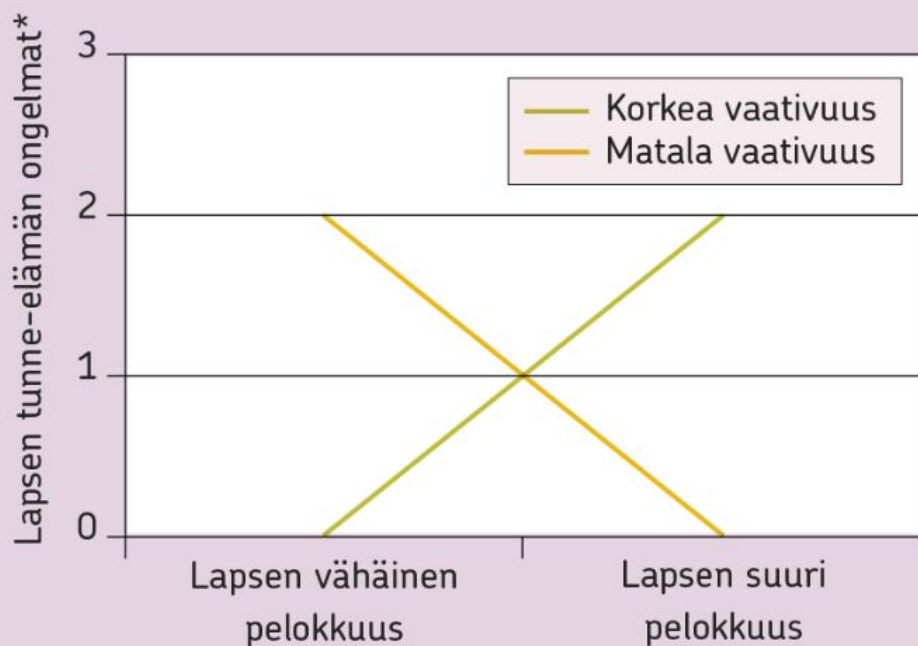
Lisäksi esim. curling- tai helikopterivanhemmuus sekä vapaa kasvatus

s. 63 2. Aiempina vuosikymmeninä Suomessa vauvan hoito-ohjeissa äitejä kehoitettiin imettämään neljän tunnin välein ja olemaan huomioimatta vauvan itkua siinä välissä. Miten näiden ohjeiden noudattaminen on mahtanut vaikuttaa vauvaan?

Mahdollisia näkökulmia mm.

- temperamenttitutkimus → vauvojen rytmisyydessä on eroja; neljän tunnin syöttöväli ei sovi joka vauvalle
- turvallisen kiintymyssuhteen kannalta olennaista on, että vauvan tarpeisiin vastataan → mikäli vauvan itkua ei huomioida, vauvalle voi syntyä turvaton – välttelevä kiintymyssuhde

s. 63 6. *Eräässä poikittaistutkimuksessa selvitettiin, onko kolmivuotiaiden lasten pelokkuus-temperamenttipiirre yhteydessä lasten tunne-elämän ongelmiin. Tutkimuksessa havaittiin, että yhteys pelokkuuden ja tunne-elämän ongelmien välillä riippui vanhempien kasvatustyylistä (kuvio) --- Tulkitse tulosta kehityspsykologisen tiedon varassa. (YO-tehtävä syksy 2011)*

*Korkeampi luku kuvaa suurempia tunne-elämän ongelmia.

Kuva muokattu tehtävään sopivaksi lähteestä A. Karreman et al., Relations among temperament, parenting and problem behavior in young children. Infant Behavior & Development 33 (2010).

Kuviosta ilmenee, että

- mikäli lapsi on vähäisesti pelokas ja vanhempi on vaativa (korkea vaativuus), lapsella ei ilmene tunne-elämän ongelmia (arvo 0 asteikolla 0-3)
- mikäli lapsi on vähäisesti pelokas ja vanhempi ei ole vaativa (matala vaativuus), lapsella esiintyy tunne-elämän ongelmia (arvo 2 asteikolla 0-3)
- mikäli lapsi on hyvin pelokas (suuri pelokkuus) ja vanhempi on vaativa (korkea vaativuus) lapselle esiintyy tunne-elämän ongelmia (arvo 2 asteikolla 0-3)
- mikäli lapsi on hyvin pelokas (suuri pelokkuus) ja vanhempi ei ole vaativa (matala vaativuus), lapsella ei ole tunne-elämän ongelmia (arvo 0 asteikolla 0-3)

Tutkimustulos tuo hyvin esille sen, että

- Pelokkuus on yksi temperamenttipiirre. Se ei ole itsessään hyvä tai huono piirre. Olennaista on lapsen ja vanhempien temperamenttien yhteensopivuus sekä lapsen temperamentin ja kasvatuksen yhteensopivuus.
- Vanhempien vaativuus vaikuttaa eri tavalla pelokkaaseen ja ei-pelokkaaseen lapseen. Ei voida siis antaa yksiselitteisiä ohjeita siitä, miten vaativia vanhempien tulisi olla - se riippuu lapsen temperamentista.
- Lapsen temperamentti tulee ottaa huomioon kasvatuksen toteuttamisessa. Saman perheen lapset voivat tarvita erilaista kasvatusta. Vähän pelokkaan sisaruksen tunne-elämän kannalta on hyvä, jos vanhemmat ovat vaativia. Pelokkaan sisaruksen tunne-elämän kannalta on kuitenkin hyvä, jos vanhemmat eivät ole vaativia.

s. 89 2. Vertaile kiintymyssuhteita ja kasvatustapoja. Millainen kasvatustapa todennäköisimmin on yhteydessä kuhunkin kiintymyssuhteeseen?

Turvallinen kiintymyssuhde - auktoriteettiin perustuva vanhemmuus:

–turvalliset rajat

–tilaa ilmaista myös kielteisiä tunteita ja tulla kuulluksi

Turvaton kiintymyssuhde - salliva kasvatustyyli/välinpitämätön tai hylkäävä vanhemmuus:

–rajojen puute (salliva kasvatustyyli) aiheuttaa turvattomuutta

–välinpitämättömyys tai hylkäävä vanhemmuus liittyy ristiriitaisen kiintymyssuhteen syntyyn

s. 89 6. Tarkastele kehityspsykologian näkökulmasta kotihoidon ja päivähoidon etuja ja haittoja. Milloin on hyvä aika aloittaa päivähoito kodin ulkopuolella? Vai onko sellaista hetkeä olemassakaan? Kokoa perusteluja eri näkökulmille.

- pienen lapsen kiintymyssuhteiden muodostumisen kannalta kotihoito voi olla parempi
- toisaalta turvallisen kiintymyssuhteen voi muodostaa myös vakituiseen muuhun hoitajaan
- hoitajien jatkuva vaihtuminen hankaloittaa kiintymyssuhteiden muodostamista
- kotitilanne voi olla sellainen (esim. vanhempien mielenterveysongelmat, alkoholismi tai epäsäännöllinen työ), että päiväkotiki on lapselle turvallisempi ja tarjoaa enemmän virikkeitä
- iän lisääntyessä, erityisesti 3–4 vuoden iästä alkaen lapsi kaipaa yhä enemmän vertaisryhmää leikkeihinsä → kyseinen ikä voisi olla hyvä aika aloittaa viimeistään päivähoito kodin ulkopuolella, edes osapäiväisesti
- Muiden lasten seurassa lapsi oppii monenlaista, mm. tunteiden säätelyä ja sosiaalisia taitoja (lähikehityksen vyöhyke)